

סוף זמן קר"ש

עש"ק תולדות

9:29

עש"ק ויצא 9:34

מאן דלא קרי קר"ש בעונתה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ק בלק קפ"ו)

שנה י"ג גליון ז' (תקכ"ט)

לא נקרא יצחק

שמות סדרי התורה על פי המנהג הנהוג לקרואם בישראל, הנה הסדרה שניה נקראת כ"ח, כי התחלת אלה תולדות כ"ח. והנה יקשה הלא הסדרה המתחלת אלה תולדות יצחק, המנהג הנהוג לקרוא אותה תולדות, ולמה לא יקרא שמה בישראל יצחק?

והנראה על פי דברי התוספתא בזה, למה נח נח תרי זימני, אלא כל זמן וצדיק די בעלמא, אית ליה תרין רוחין, רוחא חד בעלמא דין, ורוחא חד בעלמא דאתי, והכי נשכח בכלהו צדיקי, משה משה, יעקב יעקב, אברהם אברהם, שמואל שמואל, שם שם, בר מיצחק וכו', בגין דיצחק בשעתא דאתקריב על גבי מדבחה, נפקת נשמתיה דהות ביה בהאי בעלמא, וכיון דאיתמר ביה באברהם ברוך מחיה המתים, תבת ביה נשמתיה דעלמא דאתי, ובגין דא תשכח דלא יחד קודשא בריך הוא שמה אלא על יצחק, בגין דאתחשיב כמת, ועל דא רמז קרא וכו', עד כאן לשוננו.

ובזה הונח לנו מנהג ישראל,

דהנה השם אשר יקרא להאדם הוא שם נשמותו כנודע, על כל הנשמה מתעוררת גם בעת השינה בקוראו שמו, אבל ביצחק הנה הנשמה מהעולם הזה אשר תקרא בשם, כבר הלכה לה, ובאת רק הנשמה מהעולם העליון שאין לה שם, ומה שקרא ליצחק גם אחר העקידה בשם יצחק, הוא רק שם המושאל לסימן, על כל לא עשו סימן קריאת הסדרה בשם יצחק, רק בשם תולדותיו, מה שאין כן כ"ח. נראה לי.

אגרא דפריקא

בזכות העקידה

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, ידוע הקושיא הפסוק מתחיל בתולדות יצחק ומסיים בתולדות אברהם. וגיל ידוע דיצחק הי' עד העקידה בסיטרא דנוקבא, ורמז לדבר

שנאמר אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן, ולא לאברהם מלמד שנברא בסיטרא דנוקבא ולכן היה עקר, אבל בעקידה כתיב קח נא את בנך, דבזכות העקידה נשתנה לסיטרא דדוכתא, וע"ז כתוב ואלה תולדות יצחק בן אברהם, וקשה האיך היה לו תולדות הלא נברא בסיטרא דנוקבא, וע"ז קאמר שאינו כן אלא אברהם הוליד את יצחק וכמו שאמרנו דבזכות העקידה נשתנה לסיטרא דדוכתא, והבן.

מוכח מכאן

אברהם הוליד את יצחק ופרש"י ז"ל שהיו לצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה. והקשו המפרשים מדוע לא אמר זאת הפסוק תיכף בלידת יצחק, ונראה על פי פשוט, יען כי נאמר בכאן ויעתר לו ד', לו ולא לה, כי אינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת

ממעיינות התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקהל יטב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

תולדות

צדיק בן רשע. נמצא מוכח כאן דיצחק נולד מאברהם, והוא צדיק בן צדיק, ועל כן נענה הוא בתפלתו יותר מרביקה.

אמרי טעם

לא נתבטל הבחירה

ויאמר ה' לה שני גוים וגו'. פרש"י על ידי שליח. לכאורה קשה מדוע לא הגיד הקב"ה בעצמו דבר זה, ועוד למה לו לרש"י להודיע זאת. ונראה דאם היה הקב"ה בעצמו אומר שעשו יאה רשע, הרי אז היתה בחירתו מתבטלת והיה מוכרח להיות רשע באין ברירה אחרת בידו, שהרי כך גזר הש"ת, אבל כל זמן שלא יצא הדיבור מפי הקב"ה אלא שנגלה הדבר ברוח נבואה לאחד הנביאים, עדיין נשאר בעל בחירה להטיב מעשיו, כי המנבא שיאמר דבר רע ולבסוף אירע דבר טוב אין לו דין נביא שקר כי לטובה חוזר כביכול הקב"ה. ולכן כתב רש"י "שהיה ע"י שליח" כדי שלא יקשה היתכן שנתבטל בחירה עשו.

אמרי שפר

לא לשנות קולו

ורביקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר וגו', ראיתי ככ"ק ממרמא רבנא מו"ה רבי ר' מענדל זללה"ה מרימנאב שהביא בשם הרה"ק מהר"י קאסובר זצ"ל שהקשה, הלא בכל התורה תיבת לאמר מורה שיאמר לאחרים, והוא לא שייך כאן. ב"א, איך לא היה יצחק יורא פן יודע הדבר ליעקב, ויורא להתחכם כנגדו לקבל הוא הברכות ולא עשו. ויתירן שבוהאי חשב יצחק מערמה כזאת ודימה בדעתו כי בודאי אם יבא יעקב בערמה לקבל ברכה ממנו, אז בטח ישנה דינו וידבר בקול עב כמו עשו. והנה מציעו בכל מקום שידובר הוא קשה, ואמריה היא רכה. ובהו יבוארו הכתובים על נכון ורביקה אמרה אל יעקב בנה לאמר, פ"י שיאמר אמירה רכה כשיבא אל אביו, ולא ישנה קולו בקול עז, כי אם כדרכו תמיד, כי הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר, שהוא ישנה את קול דברו לאמירה רכה, בכדי שאם יבא יעקב ובודאי ישנה קולו לקולו של עשו ידע כי לא זהו עשו בכן תדע להזהר שלא לשנות קול יעקב.

מבשר טוב

אינו מטמא

ותקח רביקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות וגו'. פרש"י החמודות, שחמד אותן מן נמרוד. וקשה מאי נפקא מינה לנו בזה ממי היו הבגדים, אלא הנה אמרו חז"ל שנמרוד לקח הבגדים מאדרי"ר שעשה לו צדיק"ה מכתנות עור, ומבואר במדרש שבגדי אדרי"ר היו הליתין. וקו"ל עור דאינו מקבל טומאה. והנה לכאורה קשה היתכן שרביקה הליבשה את יעקב בגדי עשו, הוא קו"ל דבגדי עשו הארץ מטמאין, ולזה אמר הכתוב החמודות, שחמדן מן נמרוד, והם "הכתנות עור מאדרי"ר שנעשו מעור הליתין", ועוד דא אינו טמא.

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת תולדות

מ"ס סוטה מג. עד מוה.

פרשת ויצא

מ"ס סוטה מוה. עד מז:

בלמוד מ"ס סוטה רואים כח היצר
לחיות לבד עבירה, ובדרך הטבע א'
אפשר להתגבר, ואך ורק כח קדושת
לימוד התורה אפשר לנצח לשינוי
הקשים, ואז יש תקוה לחשאר יחודי כשר.
דבריו רש"י שוליא בחומלת מ"ס סוטה

כ"ח מרחשון תשע"א

מעייין השבוע

תפילת צדיק בן צדיק

בטור (א"ח סימן כ"א) הביא מש"כ בשרת הראש (כלל ד' סימן כ"ב) שלמות שליח ציבור אינו תלוי ביחס המשפחה, דאין כן בעיני המקום, דאם הוא מיוחס ורשע מה תועלת לפני המקום ביהוס שלו ואם הוא ממשפחה נכרי וצדיק, שלום שלום לרחוק ולקרוב וגו' לקרב מזרע רחוקים. וכתב המהרש"ל, שמכל מקום אם שניהם שווים בודאי מיוחס קודם לשאינו מיוחס, וראוי לדקדק ע"ז כי אינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע. אמנם ה"ז חולק על דבריו ומודיק מלשון הרא"ש שאפי' יש כאן מזרע שאינם רחוקים אפי' שלום שלום לרחוק וגו' שהרחוק קודם כדי לקרבו לאותו זרע לשכנה, דרמנא ליבא בעי וזהוה תפלתו נשמעת יותר מצדיק בן צדיק. והקשו המפורשים דהא אי' בפרופר בגמ' (מ"ס יבמות ס"ד ע"א) ע"ה"ק ויעתר לו, לו ולא לה לפי שאינה דומה תפילת צבי"צ וכו' מוכח דתפילת צבי"צ עדיף. ובפשוטו יש לתרץ עפ"משיכ הלבושי שרד שגיבת הדבר שתהיה תפילת הרחוק מקובלת יותר ממיוחס הוא לפי שהצבי"צ מתקרב מעצמו להש"ת, והש"ת רואה שהצבור שולחין שי"צ מזרע רחוקים כדי שיתקרב ג"כ אליו על ידי זה יקבל הש"ת תפלתו יותר מצבי"צ, אך עצם התפילה ודאי חשוב ממיוחס וצבי"צ.

בספר"ק ישמח משה מוקי שאלה ו' בפלוגתא ר' אליעזר ורבנן (במס' ע"ז ס"ג ע"א) האם פרה אדומה ושאר קרבנות נקחים מעכרים ד"א חייש דרביעיה ואוסר ליקח מעכרים וחכמים מתירין. ומקשי ל"א והא כתי' כל צאן קדר יקבצו לך וגו' שיקחו קרבנות מעכרים ומשני כולם גרים גרמים הם לתעדי לבא, ולא יעשו העכרים קרבנות ותו ליכא למיחש דרביעיה, ומקשי ודלמא מעבודת כוכבים הדרו בהו ולא משאר עבירות, ומתירן לעבדו שכס אחד כתיב ופרש"י דישאל והאומות את עבודתן שוה בכל מדותיו ע"כ. וקשה לרבנן מאי טעמיהו, וצ"ל שהחכמים סוברים שיתווו רק מעבודת כוכבים ולא משאר עבירות, דאי לאו הכי הוי שוין הם לישראל ואמאי תב בגמ' קידושין (ע"א ע"ב) מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים וכו' הלא צדיק בן רשע חשיב טפי כשיטת ה"ס, אמנם ר' אליעזר סבר דאין זה קושיא דאפי' שניהם שוין צבי"צ עדיף, וכיון דקו"ל כחכמים שהם רבים שפיר פסק ה"ס להלכה לצבי"ר עדיף, ועייש עוד.

בספר"ק דברי יואל מתרץ מרן ז"ע דהתקרבות רחוקים והקב"ה שומע תפילות אינו מן הדין אלא בתורת רחמים ותנינה, שהש"ת רחום ותנון ומקרב את הרחוקים ולב נשבר ונרצה אלקים לא תבזה אבל כח תפילה זו אינה נצחית ולדורות משא"כ תפילת צבי"צ עדיף טפי להשפיע לדורות הבאים דכזכות וזכות אבותיו מסעייתו. ומתיר עוד דתפילת צבי"ר נשמעת ביותר בנוסח התפילה המקובלת ויסודה אנשי כנה"א דבדואי היתה תפילה זו מוכנת מתחילת הבריאה בכת א"ס ביה, וע"כ אין צורך כי"כ לזכות אבות שיתקבל בתפילה, אבל תפילת יצחק ורביקה שהיא תפילת יחיד וכלל ישראל היו תלויים בה, בודאי כן היתה מוכנת מתחילת הבריאה בכת הא"ס ביה, להיות מתקבלת מפי צבי"צ כדי שיהי' גם זכות אבותיו מסעייתו להמשיך השפעות העוה"ז והשפעות רוחניות לדורו תישראל, ואין בכח צבי"ר להפיל כסדרה שאינו על עיני מסויים בשרת מהרש"ל (סימן כ') דתפילה כסדרה שנית על עיני מסויים טובה תפלתו של צבי"ר אבל תפילת סרוצה לשנות הטבע כמו כאן לבטל גזירות עקרות ודאי דתפילת צבי"צ עדיף.

וראה דבר פלא בספר"ק תפארת שמואל כי בודאי מי שהיה אביו איש טהור וצדיק כשמתבונן בגודל יקרת קדושת ורוממות מעלות אביו הצדיק מתבניש בבושה גדולה מאוד ולבו נקרע לקרעים לכן תפלת צבי"צ שהוא ברות נשברה כי זוכר תמיד ערך תפילת אביו שהיה בקדושה וטהרה וממילא נחשב יותר למעלה מתפילת צבי"ר שאין לו זכרון לבושה והכנעה, וכשמשנים ללב מעשה אביו לא יכנע לבבו ואדרבה הלואי שלא ידום לבבו, ועייש.

חל קדושים

ממעיינות רבותינו

בטל דבר בטל אהבה

ורבקה אהבת את יעקב, הנה אמרו ור"ל אהבה שהיא תלויה בדבר וכו' והנה הכל רמיזא באורייתא דהיינו ביצחק נאמר אהבה התלויה בדבר דהיינו כי ציד בפיו ולכן כשבטלה הדבר שלא הביא ציד בטלה אהבה כי הקדימו יעקב ורבקה אהבת את יעקב בלי טעם ואינה תלויה בדבר לכן אינה בטלה לעולם כי ירש הברכה על ידה כנ"ל.

ישטמ משה

ברבות הימים

וירח את ריח בגדיו. אמרו חז"ל (סנהדרין לו, ע"א). אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו, ובמדרש כגון יוסף משתא ויקום איש צרות וכו', עיין שם המעשה שחזרו בתשובה במסירות נפש לה, וצריך להבין מ"ש אחר כך ראה ריח בני כריח שדה. ויש לבאר על דרך צחות, כי רגיל בפי העולם לספר מעשה שהיה ביהודי אחד שהיה גנב מפורסם, ועשה מעשים רעים עד שנתפס. ופסקו דינו למיתה, ונתנו לו הברירה כי אם יכפור ח"ו יחיה, והוא לא רצה ומסר עצמו למיתה על קידוש ה', ועמדה שם אשה חכמת וענתה ואמרה, **ורכש"ע אמת הדבר שאין לנו דין אונאה עליך, אבל כמו כן גם אתה אין לך דין אונאה עלינו במה שחברת בנו מכל העמים.** הביטה וראה כי איש זה המפורסם במעשיו הרעים, ומכל מקום מסר עצמו למיתה על קידוש ה'. וז"ש וירח את ריח בגדיו, בוגדיו. יראה שאין הבגידה רק בחיצונית הנקרא בגד ולא בפנימיות לבם. לכן ראה ריח בני אפילו הבוגד אין בו דין אונאה, כריח שדה, דק"ל אין אונאה לקרקעות, משום שהארץ לעולם עומדת ואם היום אינה שוה הדמים שנתן, למחר ולאחר זמן יתייקר יותר וישוה, כמו כן איש יהודי אם כי היום הוא בוגד, מכל מקום ברבות הימים תמצאנו קודש לה'.

ייטב לב

לו יהי

ויתן לך האלקים מטל השמים וגו' ע"ד הדיוע שנסיון העושר גדול יותר מנסיון העוני, ואיתא בחוה"ל דמה שאדם עושה מצות ומע"ט ה"ה עוסק בשל עצמו אבל מה שנוסף בעניני גשמיית הרי הוא כאלו עושה בשל אחרים, והנה יצחק אבינו ע"ה בעת שברך את יעקב אבינו בברכת עוה"ז הי' מתיירא קצת אולי יזיק לו נסיון העושר לעבודת הבורא ית' וקללה הוא לו ולא ברכה ולכן אמר לו יתייך בתחלת הברכה ויתן לך דייקא האלקים וגו' דהיינו שכל הברכות אף אותן שהמה לצרכי עוה"ז לא יהי רק לך לצורך נשמתך וגם בה תעבוד את השי' והבן.

קדושת יר"ט

בן צדיק טוב לו

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו. צריך להבין אמרו לנוכח אשתו. ואפ"ל בפשיטות על פי דברי הגמרא צדיק טוב לו צדיק בן צדיק, צדיק ורע לו צדיק בן רשע, רשע וטוב לו רשע בן צדיק, רשע ורע לו רשע בן רשע. נמצא לפי זה דלכן צדיק לעולם טוב לו אף אם הוא רשע, ולכן רשע לעולם רע לו אף אם הוא צדיק. ועל כן הוצרך יצחק להתפלל "לנכח אשתו" דייקא בשביל אשתו כפירוש המפורשים, כי היא היתה בת רשע שלא יחשב לה מעשה אבותיה, ויעתר לה ה' בזכותו דייקא, לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לצדיק בן רשע, דלכן צדיק לעולם טוב לו כאמור.

עצי חיים

מדבר שקר תרחק

ואפ"ל עוד בזה. דהאמנם כ"מ או למדין ממעשה אבות, לדמות למעשיהם הק' ולילך בעקבותיהם, אולם בהך ענינא אין לדמות מילתא למילתא כלל, כי הנה הזהירו התורה"ק מדבר שקר תרחק, ונצטוונו בזה מן התורה לעשות הרחקות דהיינו גדרים וסייגים שלא נבוא להכשל במדת השקר המגונה, דזהו משמעות הרחקה, והנה לא מצינו דכוותי בשאר איסורין שבתורה, שבכולם רק עצם האיסור הוא מן התורה, וחז"ל הם שגזרו לעשות הרחקות וגדרים וסייגים לקיום התורה, ולכאורה ראוי להבין מפני מה נשתנה ציווי זה מכלל כל מצות התורה, שהרחקה בזה היא ג"כ מן התורה, אמנם אפשר לחלק טובא, דבשאר האיסורין שבתורה אם עבר האדם ח"ו בא' מהם, ואח"כ משתדל לקיים מצוה מהמצוות, לא נפסל המצות מחמת העבירה שקדמה לו, כאמור ז"ל אין עבירה מכבה מצוה, וכ"א הוא ענין נפרד

בפי' שמקבל שכר על המצוה ועונש ר"ל על מעשה העבירה, אולם במדת השקר אינו כן, אלא שאם נתפס האדם ח"ו בה, ה"ה מעורבת קשורה בכל עבודת דל"ה, וגם המצות שעושה אינם חשובין ח"ו אם נאחו בהם מדת השקר, כמ"ש בספה"ק מדרש פנחס מהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זל"ה, דכל עוד שיש באדם המידה של שקר לא יועיל תשובתו גם על שאר עבירות, דכיון שנתרגל במידה זו בודאי גם תשובתו אינה אמיתית עיישה"ק, וע"כ מדת האמת הוא יסוד היסודות בקיום תורתנו הקדושה, וחוטמנו של הקב"ה אמת והתורה"ק נקראת תורת אמת, וע"כ כתבה תורה"ק בענין זה חיוב ההרחקה בפירוש, מה שלא מצינו דוגמתו בשאר איסורין שבתורה, ועכ"פ כיון שההרחקה בזה מן התורה, ע"כ החיוב בזה לשקול בדעת תורה אמיתי באיזה אופן הותר לסגוי ברמאות עם הרמאי ובאיזה אופן אסור, **ואף בענין שהותר צריך הכרעה בדעת תורה כמה השיעור,** ושלא להעדיף על המידה ממה שהותר עפ"י התורה להכרחת הענין, ושלא להרגיל בה לזולתו, כי כל זה נכלל בחיוב מצות ההרחקה שצוה התורה, ובזה א"ש דברי המדרש עפ"י פשוטו בא אחיך במרמה בחכמת ותרות, **דהיינו שהכריע יעקב אבינו בדעת התורה האמיתית,** עד

כמה מותר לעשות עפ"י התורה, ובחכמת התורה ידע השיעור והאופן מה שמותר ומה שאסור.

דברי יואל

אהבה ושנאה

ואלה תולדות יצחק, פירש"י יעקב ועשו האומרים בפרשה. ויתבאר עפ"י מ"ש בקדושת לוי לפרש מאמר הגמרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה הקב"ה, דכשמתעורר לאהוב את העולמות ע"י מעשה הצדיקים, אזי נולד גם שנאה להמעיקים והצרים לישראל, אבל כשהשפיע בא מהתעוררות עליון לבד זולת מעשה התחתונים, לא יצא שום שנאה, עכ"ל. ואפשר לחדש כי דבר זה להשפיע ישועה לישראל וצרה לאומות העולם לזה מועיל דווקא עבודת צדיק בן צדיק, שהרי אינו דומה זכותו של צדיק אחד לזכותו של שני צדיקים. והנה כוונת רש"י"ל ואלה תולדות יצחק בן אברהם, יעקב ועשו האומרים בפרשה, דלכאורה יקשה למה חזר הכתוב ואמר כאן שיצחק היה בן אברהם, ועל זה תירץ כי יעקב ועשו אמורים בפרשה, ומפני כך היה הכרח שיושפע טוב לישראל ורע לאומות העולם, ועל דבר זה מועיל רק תפילת צדיק בן צדיק, ולכן חזר הכתוב והדגיש כי יצחק היה בנו של אברהם.

ברך משה

ממעייין הפשט

להצדיק את הצדיק

בן ארבעים שנה, שהרי כשבא אברהם מהר המוריה וכו'. קשה למה הוצרך רש"י להגיד האין היה בן מ' שנה בקחתו את רבקה וכו' אין הכתוב כדאי לסמוך עליו שהוצרך רש"י לאמת את דבריו. י"ל לפי שקשה מעט איך שהיה יצחק בן מ' שנה קודם שישא אשה שהרי שנינו בן י"ח לחופה וזה דבר תימא שהאבות הקדושים שמדרכן אנו למדין יספר לנו הכתוב בגנותן לכן אמר רש"י אל תתמה על זה שהרי לא יכול לקחת קודם לכן שהרי מבנות כנען לא יכול לקחת וכשבא מהר המוריה נתבשר שנולדה רבקה והיה אז בן ל"ז שנה המתין לה שלשה שנים עד שתהא ראויה לביאה.

ר"ע מברסטרדא

לא רצה

ויצא הראשון אדמוני. מדרש, כשראהו אביו אמר עדיין לא נבלע בו דמיו ולא רצה למולו לשמונה ימים כדאמרין גבי מעשה דשתי נשים שבאו לפני נתן הבעלי ע"כ כשעבר שנה או שנתים וראה יצחק שלא החליף מראיתו ידע שזו תולדתו. ואפילו הכי לא מל אותו, אמר הואיל ולא מלתי אותו לשמונה כמוני אמתני עד שיהיה בן י"ג כמו ישמעאל אחי ואמול אותו. וכשהיה בן י"ג שנה הוא עיכב בעצמו ולא רצה למול. והיינו דכתיב אם לא דם שכאב ודם ירדפך.

דעת זקנים מבעלי תוספות

אין תבואה בלא קש

והנה תומם, חסר יו"ד, שהרי כל התאומים דומים זה לזה, אבל כאן האחד איש שעיר והאחד איש חלק. עשו נולד ערל ויעקב נולד מהול, האחד אדמוני והאחד יפה, עשו חזיר ויעקב שוה. אם כן למה נולדו תאומים, לפי שאין קש בלא תבואה, ואין תבואה בלא קש, שנאמר ובית עשו לקש, וכתוב קודש ישראל לה' ראשית תבואתו, ועל יעקב לבדו נאמר והנה תומם בבטנה.

חזקוני

נוטריקון

והיה עשו איש יודע ציד איש צדה. שדה נוטריקון שי"פ ד"ם האדם. סופו שיהא מלכטסם את הבריות.

פירוש הרא"ש

טבעו אדום

הלעיטני נא מן האדם האדם הזה. קשה למה לא קראם עדשים בשמם, אלא ודאי שגילה דעתו שלא היה מתאווה אליהם מצד עצמו כ"א מצד מראיהם האדומה, והורה בזה כי מוג טבעו נוטה אל האדמומית ביותר מצד תגבורת האדמונה שבו, ע"כ היה אוהב כל דבר המתחסם למגו, והוא כל דבר אדום, על כן קרא שמו אדום כי אז נודע באמת שטבעו אדומה והוא יושב תחת מזל מאדים, ועל שם היותו גברא אשד דמא.

כלי יקר

עושה כל חפצו

החמודות נקיות. ד"א שחמד אותן מנמרוד. ק' מאי ד"א י"ל דלפי' הראשון הל"ל נקיות ממש לכך פי' ד"א ופי' שחמד אותן מנמרוד כאמור במדרש שהם כנתנות עור שעשה הקב"ה לאדם הראשון ועל הכנתו הללו היו מצויות צורות כל חיות שבעולם וכו' שהיה אדם נוגע באחת מהצורות הי' החיה ההיא באה לפניו ועושה בה כל חפצו והכנתו הללו היו עתה של נמרוד וזהו שכתבו בו בנמרוד גבור ציד לפני ה' ואמר עשו לנמרוד שישאליו לו המלבושים ההם והשאלים לו ונגע בצורת הארץ והביאו לפניו והטריק את נמרוד והרגו ונשארו המלבושים בידו ולזה אמר רש"י בסמוך אשר אתה בבית והלא כמה נשים היו לו אלא שהיה בקי במעשיהן וחושדן פי' שהיה מתירא פן יתנו עיניהם לזנות וימיתוהו באותן הצורות שעל הבגדים ההם ולכן הפקידם אצל אמו.

ר"ע מברסטרדא

כדי חיותו

משמני הארץ יהיה מושבך, תימא והלא נתנה ליעקב שנאמר ויתן לך האלהים וגו' ומשמני הארץ. וי"ל לכן נאמר מושבך כלומר לא יהיה לך אלא בשיעור חיותך כעבד העובד רבו ונותן לו חיותו שכך אמר לו ואת אחיך תעבוד.

ריב"א

אלא באמירה

אחיק לאמר. פירוש לא אחיק בדומה לך אלא באמירה יאמר אליו שם אחיק, אבל לא ידמה חושך לאור עולם.

אור החיים

ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם
בכל. איתא במדרש רבה (פנ"ט ס"ז) וה' ברך את אברהם בכל, שעשה ישמעאל תשובה בחייו. והחתם סופר בתורת משה בפרשתן כתב, דמילוי אותיות של בכל הוא ב"ת כ"ף למ"ד, והוא בגימטריא תקפ"ו כמנין שופ"ר, ע"ש. ויש להבין מה שרמז כאן מצות תקיעת שופר.

ונראה על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' האזינו) לפרש סמיכות הכתובים (תהלים צ ב) ומעולם עד עולם אתה אל, תשב אנוש עד דא ותאמר שובו בני אדם, דלכאורה אין ענין זה לזה כלום. וגם מה שאמר אחר כך ותאמר שובו בני אדם אין לו ביאור. והענין על פי מה שכתב בתשובת מהרי"ט (ח"ב אר"ח סי' ח) באיש אחד שהרבה לפשוע בעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ממש לא היה עבירה שבתורה שלא עברה, ואף על פי כן כתב מהרי"ט והאריך בראיות דמועיל לו תשובה, דאין דבר העומד בפני התשובה. אך הקדמונים כתבו (סמיכת חכמים קישור מס' סוטה למס' קידושין) תשב אנוש עד דא, דכ"א ראשי תיבות ד'ס כ'פירה א'שת איש, משמע דהפוגם בשלשתן נסגר לפניו דלתי התשובה ואין מועיל לו עוד תשובה, וזה סותר לתשובת מהרי"ט, אבל האמת הוא דהנכון כהמהרי"ט דאף על פי כן מועיל לו תשובה, ומכל מקום הקרא עם הסימן יתיישב על נכון, דהנה אף שהדעת נותן דמאן דפגים בכל אלו עבירות החמורות לא יועיל לו תשובה, מכל מקום כיון שקבלת התשובה הוא רק מצד רחמיו וחסדיו יתברך, כאמרם ז"ל (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו) מדת הדין אמר נפש החוטאת תמות (יחזקאל יח כ), רק מדת הרחמים אמר יעשה תשובה ויכפר. והענין מובן כי איך יתכן שנכפרו אשר נשאו יד למרוד במלך גדול ופייסו, ובודאי אחת דתם להמית, כי פיוס ומחילה לא יתכן רק בין השמים בערך, על אחת כמה וכמה בין אדם טפה סרוחה, מורד במלך קדוש וגורא מלך מלכי המלכים הקב"ה לעיניו, ובטובתיו וחיי שנתן לו, איך יתכן פיוס ומחילה. רק יסוד הכל הוא רחמיו ית"ש כי

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת וירא שנת תשע"א לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לא יחפון בהשחתת עולם, ואם זה רק מפני רחמיו וחסדיו, איך יתכן ליתן גבול לומר כי בחטאים אלו חלילה כלו רחמיו וחסדיו, הלא השי"ת הוא אין סוף ב"ה וב"ש, וחלילה לומר עד כה הגיע גדר רחמיו וחסדיו ולא יותר, ואיך יתכן כי כלו רחמיו וחסדיו שהתחיל להראות עמנו לעין כל. וזה אומרו מעולם ועד עולם אתה אל, ואין לך סוף, לכך אף שהדעת נותן כי תשב אנוש עד דכ"א, ר"ל רק עד דכ"א תשב אנוש ולא עד בכלל ונכרת לגמרי מן הקדושה, מכל מקום כיון שאין לך סוף וגבול, גם לרחמיו אין סוף וגבול, לכך ותאמר שובו בני אדם כי לא כלו רחמיו וחסדיו, ואין דבר שעומד בפני התשובה, עכ"ד.

ובזה אמרתי לפרש תפלת דוד המלך (תהלים כה יא) למען שמך הוי"ה וסלחת לעוני כי רב הוא, הכוונה כי מכח שם הוי"ה ב"ה שהוא עצם שמו יתברך המורה שהקב"ה הוא כולו חסד ורחמים, ולגדולתו ית"ש אין חקר ואין לרחמנותו ית"ש שיעור וערך, על כן וסלחתי לעוני אף על פי כי רב הוא, ולא תנעול דלת בפני השבין באיזה מצב שהוא.

וזה שאומרים בסליחות, כי על רחמך הרבים אנו בטוחים ועל צדקותיך אנו נשענים ולסליחותיך אנו מקוים, כי מכח רחמך הרבים שאנו בטוחים בו, לסליחותיך אנו מקוים, ואף על פי שהרבו לחטוא ח"ו, השי"ת מקבל התשובה. ועל כוונה זו אנו מתפללים בתפלת אבינו מלכינו, עשה למען רחמך הרבים, כי רחמנותו של הקב"ה הוא בלי גבול וקצבה, ומכח זה ידו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים בכל עת ועונה.

ועל פי זה יש לפרש מה שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד) בטעם מצות תקיעת שופר שהוא לעורר לתשובה, דהנה כתב בשל"ה הקדוש (מסכת ראש השנה פרק תורה אור) בסוד הפסוק (תהלים מז ו) הוי"ה בקול שופר, כשיתקע יכוון בשם הוי"ה הנעשה בקול השופר בזה האופן, י הוא פיו הקצר, ה הוא הבל המכניס, ו הוא קול הנמשך, ה הוא הבל המוציא, ע"ש בדב"ה ק. ולזה השופר בא לעורר לתשובה, ורמז בו שם הוי"ה להשמיענו שמכח רחמנותו ית"ש שאין לו שיעור וגבול, יש תקנה בתשובה על

כל החטאים, וגם לאלו שהרבו לחטוא בחטאים עוונות ופשעים עד אין מספר, וחלילה להתייאש ולומר כי אבדה כל תקוה, וכתב מרן דו"ז זללה"ה בשו"ת דברי יואל (או"ח סי' ל"א) דממחשבת יאוש יש להתרחק יותר מן הבורח מן הארי, כי כבר מבואר בספח"ק (ספר התניא אגרת התשובה פ"א) כי מי שאינו מאמין שהקב"ה מוחל למכעיסיו אף שהכעיסו עד אין שיעור, מברך ח"ו בכל יום לבטלה חנון המרבה לסלוח, כי הבורא ית"ש הוא מרבה לסלוח, ע"ש. ועכ"פ השי"ת ממדת חסדו וטובו מקבל תשובת כל אחד ואחד.

ואחשבה לדעת שיש לנו ראייה מישמעאל דתשובה מועיל על כל העוונות, שנאמר (בראשית כא ט) ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק, ופירש"י מצחק, לשון עבודה זרה, דבר אחר לשון גילוי עריות, דבר אחר לשון רציחה. ובאמת לא פליגי, כי ישמעאל חטא ככולהו תנאי וכולהו אמוראי, ועם כל זה העידה לנו התורה הקדושה שעשה ישמעאל תשובה, ודעת לנכון נקל שלא חטא ישמעאל רק פעם אחת, אלא ודאי שהרבה לחטוא כמה פעמים, ומעתה אם הועיל תשובה לישמעאל על עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, כל שכן וקל וחומר שמועיל תשובה לבני ישראל אף אם חלילה נכשלו בעבירות חמורות כאלו.

ויתכן כי בדבר זה היו אברהם ושרה מחולקים, כי שרה אמרה לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה, וירע הדבר מאד בעיני אברהם, כי אברהם היה ס"ל דמועיל תשובה על שלש עבירות החמורות.

ובזה יתבאר הכתוב ואברהם זקן בא בימים והוי"ה ברך את אברהם בכל, כי מכח מדת הרחמים נתברך אברהם אבינו בכל, שזכה שעשה ישמעאל תשובה, בחייו, ואף שמצד השכל לא היה מועיל לו התשובה, מכל מקום מכח מדת הרחמים הועיל לו התשובה, כי למדותיו יתברך אין סוף, ומזה יש לנו ראייה שמועיל תשובה לכל אחד מישראל אפילו על עבירות חמורות.

וזה הרמז בכלל במילואו בגימטריא שופ"ר, כי מזה ראייה למצות תקיעת שופר הבא לעורר הלבבות לתשובה, שכל מי אשר בשם ישראל יכונה ומתעורר לתשובה, יהיה מה שיהיה, אפילו אם חלילה נכשל בעוונות קשים עד מאד, אם הוא מתעורר לתשובה מועיל לו התשובה, והוא רחום יכפר עון (תהלים עח לח), והשי"ת בגודל רחמנותו יכפר לו כל עון ואשמה, אפילו על עוונות הקשים ביותר.

ודבר זה נותן חיזוק לכל אחד מישראל, כי באמת רצוננו לעשות רצוניך, אמנם כן יצר סוכן בנו המכשיל אותנו בחטאים, ואם איתרמי לו לאדם התעוררות תשובה, דרכו של היצ"ר להזכירו עוונותיו שחטא מעורו עד היום הזה ולהגדילם פי כמה, כדי להפילו בסבך היאוש שידמה בנפשו שאינו יכול עוד לחזור לדרך הטובה והישרה, ונשמתו נדחה ח"ו בשאול תחתית ואין לו תקומה, חלילה לומר כן, כי בפרשת השבוע אנו רואים שגם ישמעאל כשעשה תשובה נתכפר לו, והרי זה חיזוק גדול לכל אחד מישראל כי לא ידח ממנו נדח, ואף אם נשרשו בחטא רבות בשנים אין לך דבר העומד בפני התשובה.

והשי"ת יעזור שנזכה להיות דבוק בתורה ובמצות, ונזכה לתקן מה שחטאנו נגד השי"ת ונזכה לתשובה בשלימות, ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

שלא להסיח דעת מהתורה הקדושה

ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ודירוש, איתא במדרש רבה (פס"ו ס"ג) דגן זו תלמוד. וכן נודע (ליקוטי ש"ס אר"ז) כי פת בגימטריא תלמוד, ואפשר לקשר הדרש והפשוט דכחרא אול.

ויתבאר על פי מה שכתב הרמב"ן (עירובין ז'): דלדעת האומר תחומין דאורייתא, לכאורה האך יועיל תקנתא דרבנן בעירוב על ידי פת להתיר איסור תורה בקום ועשה, ותירץ דמכיון שדעתו ומחשבתו של האדם על המקום ההוא, ואמר מערב שבת תהא שביתתי במקום פלוני, נחשב כאילו הוא שם בפועל ממש, ע"ש.

ומעתה מי שעוסק בתורה בכל נימי נפשו ומחשבותיו המה תמיד בדברי תורה, ואף בעת יציאתו מביהמ"ד בלכתו בדרך ובעת אכילתו דעתו על לימודו, אם כן הרי נחשב לו כאילו הוא יושב בבית המדרש כל היום, כיון שדעתו תמיד בביהמ"ד. ולכוונה זו רמז המדרש ורוב דגן זו תלמוד, וגימטריא שלו הוא פ"ת, לרמז דתקנתא שהתקינו רבנן להתיר איסור תחומין על ידי פת כיון שדעתו של האדם הוא על מקום ההוא, הוא גם לענין לימוד התורה הקדושה, ואם דעתו ומחשבתו של אדם הוא תמיד על לימודו, אזי גם בצאתו מביהמ"ד חשיב כאילו עסק בתורה כל היום.

מתוך דרשת הדרכת תולדות תשס"ד

על חומות ירושלים

בס"ד

בברכת ברוך הבא בשם ה' הננו מקבלים בברכה מע"כ הרה"ג רבי אהרן דימאנט שליט"א מנהל המוסדות בית חינוך לאנשי ישוב הישן "עטרת ירושלים" בעיה"ק ירושלים, הבית חינוך הוא המוסד שבה מתחנכים יותר משש מאות תלמידות על דרך ישראל סבא.

המוסד הנ"ל עברו תקופה קשה כאשר מנהל המוסדות התחילו לקבל תקציבים משלטון הרשע, ורוב רובם של התלמידות עזבו הבית חינוך כפי הוראת צדיקי הדור הקודם זי"ע, וישבו כג' חדשים בביתם בלי בית חינוך, ואז נטל המנהל שליט"א על שכמו במסירות נפש - בפקודת כ"ק מרן הגאב"ד ירושלים שליט"א - כל המשא הכבד של המוסד, וכמובן שההוצאות המוסד עולה לסכומים עצומים למעלה מראש.

בעזה"ש"ת יתקיים אי"ה בימים הקרובים "מעמד היסוד" לטובת המוסד בבית הרה"ג רבי בניציון לאוב שליט"א מו"ץ בקהלתינו, ומרבני וועד משמרת חומותינו ירושלים, ובקשתינו שטוהה מכל אחד ואחד להשתתף ולסייע לטובת המוסד הנ"ל.

יהא בואו לברכה.

הננו מקבלים בברכה את פני הרה"ג רבי שמעון אופק שליט"א מנהל המוסד הקדוש "באר יצחק" לאחינו בני ישראל יוצאי מאראקא, המסנוסת לשם ולתפארת בעיר בית שבע.

המוסד כולל בתוכו תלמוד תורה ויישובות קטנות וגדולות למאות תלמידים הספרדים, והמנהל שליט"א מוסר נפשו להמוסד במסירות נאמנה ורוב רובו של השנה הוא באר"ב כדי לקבץ הסכומים גדולים הנדרשים.

לדאבוננו המצב הגשמי של המוסד הוא כהיום גדול מנשוא ובלתי לסבול, וכבר עברו חדשים ארוכים שלא שלמו להכלי קודש משכורתם, לאחרונה הפסיק המוסד לגמרי לסדר להתלמידים היקרים האש"ל מלא, מחמת הלחץ זו הדחק של החובות העצומים הרובצים על כתפי המנהל שליט"א.

ה"וועד משמרת חומותינו ירושלים" יצא בקריאה דחופה לכל אנשי שהמוסדות הק' באר"ה יקו בעיניהם, לבוא ולסייע להמנהל שליט"א לבלי יכרו ברח תחת המשא הכבד ח"ו, ולהשתתף בעין יפה וברוח נדיבה לטובת המוסד.

ויהי" שייצילי ח' דרכיו ויזכה להרבות פעלים לה' ולתורתו.

בשבוע העעל"ט התקיים בקרית יואל מסיבה של מצוה לטובת ישיבת "זכרון ישראל איסור" המתנוססת לשם ולתפארת בעיר בית שמש, העומד בנשיאות הגאון הגדול רבי מענדל סאבאוויטש שליט"א.

המסיבה התקיים בבית הרה"ג רבי שלמה זאבעל שליט"א מו"ץ, ור"מ ישיבה לצעירים בקרית יואל, בהשתתפות האורח הדגול הגרמ"מ שליט"א ותל"ת השתתפו ציבור גדול מאנ"ש בנפש ובממון, והי' לחיזוק רב להרה"ג הראש ישיבה שליט"א.

בברכת ברוך הבא הננו מקבלים בברכה הרה"ג רבי מרדכי טורעץ שליט"א מנהל הת"ת "תורה תמימה" לרגל הגיעו לשערי נוא יארק יצ"ו לטובת המוסד הנ"ל, ויהי" שייצילי ח' דרכיו להגדיל תורה ולאדירה יהא בואו לברכה.

בשביעולי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית וועד לחכמים" מבצר הכוללים קרית יואל והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

לחצרות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפקס: 845 781 7213

דיני גזוז בשבת

כעת שסיימנו דיני גזוז, אנו מעתיקים כאן כמה מכתבים שנשלחו אלינו

- א -

בענין תלישת ציצין [הויטעל"ך] במקום צער

לכבוד המערכת בשבילי הלב.

בגליון (פ' ראה) כתבתם דאסור לגזוז ציצין פורשין אפילו במקום צער, וגם פירשו רובן, וכתבתם בהערה דכיון דיש ב' פירושים בפירשו כלפי מעלה וצריך להחמיר כשהיה עכ"ל, לכאורה זהו רק בעיצין סכים הצפרנים אבל ציצין על השפתים לא שייך, ואי"כ מותר לגזוז בג' תנאים הו"ל א' אם פירשו רובן ב' או ע"ש ג' ועושה בשינוי.

ה. י. לשווי

מה מנצח הכוללים קרית יואל

תשובת המערכת: ישי"כ על ההערה הנכונה, אכן לענין דינא ע"י בבא"ל (ס' ש"מ ד"ה יבלת) דאסור לתלוש ביד היצין המודולדלין כששפתיו אפילו כשנעמרות אותו מכיון דהדרך לתלשן ביד ע"כ מנו כלי שאסור עיי"ש, ולכאורה ה"ה דאסור לתלוש היצין בשנים מפני שהדרך לתלוש, אבל בשינוי גמור באחורי דידו וכדו', לכאורה מותר אם תלשו רובן וכשנעמרות אותו, אבל פשוט כשאין לו צער אסור אפילו בשינוי גמור.

- ב -

בענין הסתכלות במראה [שפיגל] שמוחבר למסרק [קעמ"ל]

אל כבוד המערכת בשבילי הלב.

במוחבר (ס' ש"ב סעיף י"ג) מובאר שאסור להסתכל במראה של מלכת שדוא חריפה באימול דהיישנין שמוא ישיב בה גימין המודולדלין, ואפילו כשהוא קבוע בכותל אסור עכ"ל, ולפי"ז כיון שאסור להשתמש עם בארש"ט או קעמ"ל בשבת משום דמסור על ידו הנימין המודולדלין, אי"כ בבארש"ט או קעמ"ל אשר הוא מחובר למראה [שפיגל], נכלל ג"כ במורה הנ"ל ואסור להסתכל לתוך השפיגל"ל הזה, אף שאינו משתמש עם הבארש"ט או המוסק.

ישיעי וויינבענער

מה מנצח הכוללים קרית יואל

- ג -

בענין חשש איסור תלישת שער בגטילת צואת האף שנתיישבה

לכבוד המערכת בשבילי הלב הנודע לתהלה.

בכל שבוע ושבוע אני נהנה מנאד מחללות הנחוצים והשכיחים, ובפרט לאחרונה שכתבתם ה'ל' גזוז שהם כהררים התלויים "בשערה" שבתלישת שער אחד נכשלים ונלכדים באיסור שבת החמורה... ועל של עתה באתי לשאול ב' שאלות בענין גזוז כדלהלן:

היא אודות שכתבתם כה"ה (ס' ש"מ סק"ט) בשם הבא"ח שצריך להוציא הצואת האף שנתיישבה בנחת שלא יהי' פסיק רישא עכ"ל. הנה נסיתי לעצמי כמה פעמים דאף בנחת הי' תלשין השערות, והייתי נבון בזה ומקורם חשתי שיוכלו להתיר דיש בזה רק איסור דרבנן דהיי' לא יראה ליה כלל בהשחתת השערות ובמקום כבוד הבריות התירו איסור דרבנן, אכן שוב נחמתי שמשום בעצמנו יש סתירה להיתר זה, דעי' בשו"ע (ס' ש"ב סעיף ו') שבי' להדיא לאיסור אפילו במקום כבוד הבריות דאיתא שם וז"ל היה צריך לנקבו ואינו יכול לפנות שרפאותו למשמש בפי המכעת שאל ימשמש שם בצנור בכל חוד משום השחתת גימין אלא ימשמש בלאחר יד דהיינו שיאחזו הצנור בג' אצבעותיו וממשמש עכ"ל, הרי דאף במקום כבוד הבריות לא התירו אלא בלאחר יד א"כ לכאורה כנאן כשרוצין להוציא הצואת האף שנתיישבה דקשה מנאד לעשותן בלאחר יד א"כ א"א להתיר כלל, אלא שיש לעין אנאוי באמת החמיר המחבר בדן זה יותר מנאד איסורי דרבנן דמותר במקום כבוד הבריות וצ"ע.

שנית הני רוצה לשאול ממכודם בענין מעשה שהי' בקעמ"פ בשנה זו שנתחב באבקמ"ס לתוך השערות של תנוקת אחת, האם מותר להוציאם בשבת.

ואסיים מעין הפתיחה שיהי' לכם שפע ברכה והצלחה במעשה ידיכם

י. קליון

תשובת המערכת: ישי"כ בעד הערות דבריו דחוק, [השטמנט החלק האגדה מחוסר מקום ואתכם הסלחור] ודיות שעוד הרבה אנשים העירו בענין צואת האף נבאר עוה"פ דין זה בתוספת ביאור, ומקורם נבאר דאי' דיש"כ דהנה כ"מ אבא אנו מותר למשמש בדרכו בחול דהוא הוא רק בשבת דהיי' לא יראה ליה בהשחתת השערות, ואי"כ אבא העירוב למשמש בשינוי דוקא, ובאמת דמפי קרישא זו לחוד הלא יכולין לתרין כפשוטו דאף שיש בזה רק איסור דרבנן מ"מ לא התירו בחול' כשיכולין לעשותו בשינוי דעיי' דין ב' שבתים וק"ל. אנאם באמת דין זה קשה מנאד דאף כשימשמש בדרך שנמשמש בחול ג"כ דין מיה בלאחר יד, דהא אין הדרך לגזוז אלא בכלי ואי"כ כשמשמש באבן יש בו בלא"ה תרי דרבנן, אדא דהויה כלאחר, ב' דדי' פס"ר דלא יראה ליה [ובאמת יכולין להוסיף עוד, דלא הרי סתם לא יראה ליה רק דאם מקלקל ג"כ דאם כאב בשעת תלישת השערות, ועוד דהיו מלאכה שאין צריכה לגופה לדעת התו ועוד ראשונים, ואף לדעת הרי"ב שד"ס דאף כשאנו צריך להשערות איסור הוי תורה, מ"מ כבוד הרבה פוסקים שם הרי"ב מודה באופן שאנו רוצה לפנות התוך דאנו אלא איסור דרבנן ודעת האב"ן ואבמ"ל] ואי"כ אבא העירוב למשמש בשינוי כיון שבלא"ה הוא עושהו בשינוי [וחוקך גדול דלמור שדעו שישעשו כאן שינוי גדול, ועוד שלא מצינו זה בשום מקום שיצטרכו שיעשה ב' מיני שיתיישם], ועוד יש לתמוה קצת על עצם השינוי או שלא נעשו בשום מקום שדבר שעושים בחול בכל חוד ועשה עושהו בעני אצבעות נקרא בעיניו, ובפרט בקשות שהדרך בחול כמה פעמים לקח רק באצבע אחת או ב' (עי' בקצה"ש דהעיר קצת בזה).

דנה כד' מעינין בדבריו רבני ירוחם ויבא כבי' שם יראה דלא קשה מידי דמפרש דמה דצריך לעשות כלאחר יד בב' אצבעותיו אינו דין לעשות שיש, אלא דעיקר המכונן שצוהו לעשות בב' אצבעותיו הוא שיעשהו בנחת וימשמש בחול ולא כמנו שישעשו בחול ובאופן זה לא הוי פס"ר, ולפי"ז פשוט דאף דיש בזה הרבה דרבנן ויש בזה כבוד הבריות אנש"כ אם אפשר לעשותו באופן שלא דיי' פס"ר צריכין לעשותו באופן זה וע"כ צוהו שיעשהו בב' אצבעותיו שבאופן זה לעולם עושין בנחת ודרי', ואף שילפי זה דברי השו"ע' כאן כבי' שיי"ב סדומים נאמר, מ"מ כפי"ס סל"ח הוכיח דבריו דהיי' שיעשהו בנחת עיי' וכן כתב הכה"ח כאן (ס"ק ל"ח) דהוה מותר השו"ע' כאן.

והוציא לנו מדבריו אלה שאין להוכיח מדין הל' שבת של תלישת שער חמור משאר שבתים שהתירו במקום כבוד הבריות או שאר צער, אלא דאין המחמיר בזה שצריך לשנות מדין חול מכיון שיוכלו לעשותו באופן שלא דיי' פס"ר וע"כ מחוב לעשות באופן זה שלא דיי' חשש איסור, אבל אם הוא באופן שא"א לעשותו בנחת או אם הוא במקום שאפילו שיעשהו בנחת עדיין הוי פס"ר פשוט שיוכלו להקל במקום כבוד הבריות ואפילו במקום צער מדיו דהיי' פס"ר בתי דרבנן שיש מקולין לגמור, ואבמ"ל, [ועי' בב"ח דלמך דין זה באופן אחר בכל המקומות ונראה מדבריו דאם הוא באופן שהוא פס"ר יש בזה איסור תורה ועיי' דהיי' ש' בזה כמה איסורי דרבנן וכו'], ואולי יוכלו לומר דבריו בדוחק דס"ל דהוה חייב כמנו כי ממסרם שערותיו שיש בזה איסור תורה לדעת הרי"ב, אבל באמת אין דומין כלל לשם ואבמ"ל].

ותבא דהיא: א' אסור לעשות שום פעולה שפיר' בדרך שיתלשו איזה שערות אף כשאנו ממוין, אכן אף הוא רק ספק אם ע"י פעולה זו תדלשו איזה שערות מותר דהיי' אינו ממוין ואינו פס"ר.

ב' נחמי טעמא כדל' כדל' ליכא חשש בקעות צואת האף, דרוב הפעמים אפילו בצואת האף שנתיישבה פס"ר שיתלשו איזה שערות, ובפרט כשנמוקם בנחת. ג' ואם ידעו שבהדיא תלש איזה שער אף כשיסורו בנחת אסור להסור, חזין כשיש לו צער מזה או שיש בזה משום כבוד הבריות יכולין להקל אף דהוא פס"ר. ד' וכן נראה לענין מה שכתבנו שחייב להסיר בעני' עיי' דאם הוא במקום שיעשהו תורה הוא פס"ר שיתלשו איזה שער, מ"מ אם הוא באופן דיש לו צער אם לא יסירו יכולין להקל. ה' וכן נשעלה השענה שאתלסנו א' מותר להוציא באבקמ"ס מהשערות דין ק, אם אפשר להוציא בנחת שלא דיי' פס"ר מותר דאם לא אסור חזין כשיש בזה צער או כבוד הבריות שיותר אף כשהוא פס"ר [ובפרט כשהעירוב הוא קמן שיוכלו להקל יותר ואבמ"ל].

- ד -

לכבוד המערכת.

רציתי להעיר על הגליון משבוע העבר, דיכולין לתעות שיש היתר לסרוק הפאות בשבת, משום דהוא רק כמשכיב השערות, אבל באמת חילוק זה אינו שייך רק בשערות של בתולות או בשערות של חוקן וכדו', אבל בפאות בכל אופן ע"י קעמ"ל או בארש"ט אין מונעו להשכיב ורק לסרוק, ובודאי דאסור.

אלכסנדר יקותיאל לאנדא

במנצח הכוללים ק"י